

Ta igra nima posebnega jedra, tudi je dejanje nekoliko nenavadno, vendar je dokaj saljivosti v posameznih prizorih, zato bode igra ugajala na odru. Nekateri stavki se ne vjemajo s slovenskim jezikom, n. pr.: «Je-li to vaša resnica?» t. j.: Ist das Ihr Ernst? «Natvezati jih je hotela vse prav mastno», menda v pomenu: «Debelo jih je hotela nalagati, za nos zvoditi.» Mnogo je pa dobro zadetih izrekov.

Iskrice. Zbirka pesmij in povestij. Spisal in slovenske mladini poklonil Janko Leban, nadučitelj. III. zvezek. Cena 25 kr., po pošti 28 kr. V Goriči. Založil in tiskal Anton M. Obizzi. 1892. 12°. Str. 76. — V tej knjižici je nekaj izvirnih, nekaj že prej natisnjenih spisov, povestic in pesmic. Kakor je vsebina večinoma primerna otroškemu duhu, tako je tudi pisava dokaj lahka in gladka, pa tudi pravilna.

Drobtinice. XXVI. letnik. Uredil dr. France Lampe, profesor bogoslovja. Založila Katol. družba za Kranjsko. V Ljubljani. Natisnila «Katol. Tiskarna.» 1892. 8°. Str. 196. Cena 80 kr. Prodaje «Katoliška družba» v Ljubljani, Stari trg, 13, in «Katol. Bukvarna». — Knjigo posvečuje urednik svojim prijateljem in sotrudnikom pri «Dom in Svet»-u. V treh delih je ta-le vsebina: A. Nabožni del: Duh sv. Frančiška Saleskega (11.—14. del). B. Življenjepis: Franc Ksav. Kramer, poslednjič korar v Ljubljani. (Nadaljevanje in konec lani začete spisa, pogl. XIX.—LXXVII.) C. Razno-terosti: Beseda o I. slovenskem katol. shodu. Sv. suknja Jezusova v Treviru na Nemškem. Pesmi (9). Imenik udov Katoliške družbe za Kranjsko leta 1892. Knjiga ima pet slik.

Kopališče Kneippovo v Kamniku na Kranjskem. Z ilustracijami kopališča in okolice Kamniške. V Ljubljani. Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg. 1893. 18°. Str. 34. Cena 30 kr. — Ta knjiga je prevod (kar pa ni povedano) ali slovenska izdaja nemške knjižice «Wasser-Heilanstalt und Bad Stein in Krain», ki je izšla v Wörl-ovi zbirki. Le na dveh mestih smo našli v slovenski knjižici mal dostavek. Škoda, da nima tudi slovenska knjiga načrta Kamniškega mesta. Lahko pa rečemo, da je slovenska knjižica sama na sebi lepa in dobra; prevod je gladek. Za ptujko «abonnement» rabimo besedo «naročnino» lahko tudi tedaj, kadar govorimo o jedilih.

Zgodbe svetega pisma za nižje razrede ljudskih šol. S 47 podobami. Nemški spisal dr. Friderik J. Knecht. Poslovenil Iv. Skuhala, dekan v Ljutomeru. Z dovoljenjem knezoškofijstva Lavantinskega, Ljubljanskega in Krškega ordinarijata. Tretji natis. Freiburg v Breisgavi. 1892. Herderjeva založnica. 8°. Str. 95. Cena 26 kr. — Ta knjižica, za šole jako rabna, znana je že našim čitateljem iz prejšnjih izdaj.

Matica Slovenska je izdala ravnokar za leto 1892. tri knjige: 1. Letopis za leto 1892. — 2. Poknežena grofija Goriška in Gradiščanska. — 3. Z ognjem in mečem, roman, iz poljščine poslovenjen.

Časopisov in perijodičnih književnih stvari smo imeli Slovenci v pretekli. letu 35. — L.

SRBSKO SLOVSTVO.

(Piše J. Barlè.)

Matica Srbska. Pred štirimi leti sem menda pisal že nekaj o tem najstarejšem slovenskem društvu na slovanskem jugu. Vendar mislim, ne bode škodilo, če zopet malo izpregovorim o Matici Srbski; saj je potrebno, da se slovanski rodovi vedno bolj med sabo poznamo.

«Matica Srbska» je bila utemeljena l. 1826. Že leto preje je začel izdajati profesor Jurij Magarašević v Novem Sadu (Neusatz) književni zbornik: «Letopisi serbske». To je bil začetek, a lepo misel o književnem društvu je oživljal posebno mladi Jovan Hadžić; nagovoril je nekoliko imovitih peštanskih trgovcev, da so utemeljili «Matico». Lepe denarne podpore plemenitih ustanovnikov so postavile društvu čvrst temelj, zato ga tudi niso mogli uničiti mnogi viharji. Še danes stoji čvrsto, a upamo, da bode bratom Srbom rodilo še obilo sadu.

Dve stvari sta pri «Matici Srbski», s katerimi se druge Matice ne morejo tako ponašati: njena starost, in njen imetek. Uprav čudimo se, kakó so že v časih, ko je ilirstvo spalo še trdo spanje, kako so že ondaj, dasi niso bile razmere nič ugodne, mogli utemeljiti na slovanskem jugu književno društvo. Še bolj se čudimo, da ima ta Matica prav ogromen imetek; v letu 1891. je imela 754.598 gld. in 78 novč. Oj srečni Srbi, vsklikne marsikateri od vas, ker imajo tako bogato Matico, koliko predragocenih knjig lahko izdadó vsako leto! Počakajte malo, da povem vse! Od devetnajstih precéj obilnih ustanov so ustanovljene le štiri v pravem pomenu za književnost; zato se more v književne namene izdati le 3760 gld., kar je dokaj malo v primeri z onimi sedemsto tisoč goldinarji. Deset ustanov je za podporo dijakov in za dobrodelne namene; zato šola Matica vsako leto šestnajst dijakov na raznih učiliščih, katerim razdeli na leto do 5600 gld. Preostalih pet ustanov pa še ni začelo delovati.

Kakor vsaka Matica, tako ima tudi srbska ude. Vem, da vas mika zvedeti, koliko udov ima «Matica Srbska». Ne mnogo. «Matica Hrvatska» jo mnogo presega, (ima 981 utemeljiteljev in 8100 letnih udov), a tudi naša slovenska je srbsko že dosegla. Seveda treba pomisliti, da «Matica Srbska» ni imela do sedaj letnih členov, ampak le ustanovitelje, (kateri plačajo 50 gld.), in teh je bilo do sedaj z onimi, kateri še niso plačali vse ustanovnine, od leta 1826. pa do leta 1891. vseh skupaj 1562 členov, od katerih je že jedna petina pomrla. Ker ni vsakomu lahko položiti v sedanjih ubogih časih 50 gold. na žrtvenik domovinski, zato je bil že skrajni čas, da Matica ustanovi tudi podporne letne člene, kar je tudi sklenila v lanski glavni seji. Podpornik plača letne tri gold., in dobi vse knjige, katere izda Matica. To je izvestno važen in potreben korak, saj se takó odpre Matica širjemu občinstvu; lepi uspehi «Matice Hrvatske» kažejo najbolje, da to Matici ne bode v škodo.

«Matica Srbska» izda vsakega leta po več knjig: «Letopis», (knjiga šteje od 150—180 str.), katerega urejuje že dolgo A. Hadžić, a poleg

Letopisa 5—6 poljudnih knjig za narod; tiskajo se v 4000 iztiskih, a izšlo jih je že 36. Mnoge nasvete dajajo «Matici Srbski» in ne brez potrebe. Srbi imajo razven Matice še dve književni društvi, kateri se bavita posebno z znanstvom: «Srbska kr. akademija» in pa «Srbsko učeno društvo», obe v Belem Gradu. Tu je torej znanstvenega polja dovolj in dovolj prilike in prostora za razprave in znanstvena preiskovanja. Po mojem mnenju naj bi se «Matica Srbska» ozrla v hrvaško, naj bi delala za srednje naobražene ljudi in pa prosti narod s knjigami za narod, ker Srbi nimajo Mohorjevega ali Jeronimskega društva. Bolj, nego drugemu narodu je treba baš Srbom dobro izbranih in vestno pregledanih knjig, ker so srbski knjižarji večkrat jako brezvestni in podajajo občinstvu stvari, katere so bolj v sramoto, kakor v čast srbskemu narodu. Posebno nenravni prevodi, knjižice po pet krajc. rasto tam kakor gobe. Srednje naobraženi narod naj bi čital primerne leposlovne knjižice, katere bi mu podajala Matica. Doslej tega ni bilo. V Letopisu njenem najdeš vse, kar hočeš, tu jezikoslovno razpravo, ondi pesmi, tu zgodovinski spis, ondi povest, tu kak kosček slovstvene zgodovine, ondi igro, ta je izvirnik, ta prevod, — vse vprek. Taka zmes ne ugaja srednje naobraženemu občinstvu. Čemu narod pitati z učenimi, večkrat suhoparnimi razpravami, če je za nje dovolj prostora v omenjenih znanstvenih društvih? Pri nas je drugače, kakor se je že večkrat pisalo in govorilo. Naša Matica nam je vse, in če nje ne bi bilo, kje naj zagleda beli dan učena razprava?

Iz zaklade P. Konjevića (46.809 gld. 24 novč.) so začeli pred sedmimi leti izdajati: «Knjige za narod». To je zlata misel, katera bode s časoma rodila stoteri sad. Prosti srbski narod je žal jako zapuščen, ker nima pravih pastirjev, a tudi razne druge neprilike (Turki, vojске itd.) so mu ovirale napredovanje. Treba previdno ravnati, da se mu priljubi knjiga. Matica izdaje sedaj lepe knjižice, dela pa naj še, da pridejo res med prosti narod, da jih bo narod čital in se z njimi izobraževal. Pisali naj bi te knjige najboljši pisci, saj je zanje ta naloga najlepša. Cena knjigam bodi nizka; narod je siromašen, pa se mu mora knjižica posebno izprva dati skoro brezplačno — saj je denarja dovolj. Rodoljubi pa naj nagovarjajo ljudstvo, da čita.

Želimo slavni «Matici srbski» takega prepodra; njeni uspehi se bodo kmalu videli med tako nadarjenim srbskim narodom.

RUSKO SLOVSTVO.

(Piše V. Bučar.)

Prvi tatarsko-ruski list. Leta 1882. je začel izhajati v Bahčisaraju kot tednik rusko-tatarski list «Perevodčik». To je bil prvi list v tatarski Rusiji. Ako pomislimo, koliko ima vsak list ob svojem začetku težav in sitnostij od vseh strani, potem umevamo, da je ta imel še stokrat več težav od drugih. Urednik se je moral bojevati s tiskarskimi težavami, n. pr. pri stavcih in popravljalcih, tudi si je moral še-le izbrati jedno izmed tatarskih narečij, katero bi

umevali vsi Tatarji. Kavkaški Tatar namreč ne razumeva popolnoma Krimskega, a ta zopet ne Kazanskega ali Povolškega Tatarja, — da ne govorim o stanovalcih srednje Azije. Ne gledé na vse te težave je vstrajal Izmail-Aga-Hasprinski pri začetem delu, in tako je obhajal «Perevodčik» lani desetletnico. Začel je le s posameznimi naročniki, kateri so se branja šele učili; sedaj pa jih ima dosti tudi izven meje ogromnega ruskega cesarstva. Med temi je mnogo Tatarov; med turškimi naročniki je tudi ime sultana Stambulskega. Namen tega lista je, da razširja med Tatarji ruski jezik. «Učis, Tatarin, po ruski» — to je geslo Perevodčikovo.

Knjižarstvo na Ruskem l. 1891. — Nekoliko podatkov o tem zajemamo iz brošure L. N. Pavlenkova: «Knjižnoe delo i periodičeski izdanijsa v Rossiji v 1891. godu.» — Predlanskim je bilo tiskanih (brez Finske) v Rusiji 9.053 del v 29. milj. izvodih. Največji del napisan je v ruščini, 6.588 knj. v 23 milj. izvodih, v drugih jezikih samo 2.465 knj. v 5 milj. izvodih. Od leta 1890. se je pomnožilo knjižarstvo za 415 knjig v 4 milj. izvodih. Izmed neruskih jezikov je na prvem mestu poljski (840), potem nemški (393), hebrejski (380), litavski (219). — Po vsebini se zvrščujejo knjige po tej-le vrsti: duhovsko-bogoslovne knjige (789 v 3.9 milj. izvodih), od katerih je velika tretjina samo na novo pretiskana. Na drugem mestu so repertorji ali knjige za iskanje (624 del v 4 milj. izvodih). V tem delu je največ koledarjev (okoli 3 milj.), od katerih se posamezni tiskajo v 500 — 800 tisoč izvodih. — Leposlovnih knjig je izdanih 590 (v več ko 2 in pol milj. izvodih). Leta 1891. je prenehala pisateljska pravica za dela Lermontova; odtodi se razlaga, da se je istega leta izdalo Lermontovih del v 92 izdanih v 1.180.300 izvodih (1887 ob petdesetletnici smrti Puškina je izšlo njegovih del 163 izdaj v 1.481.375 izvodih). Razven tega je izšla 8. izdaja L. N. Tolstega in 13. zvezek njegovih del, v katerem sta tudi «Kreutzerjeva sonata» in «Plody prosveščenijsa»; 3. izdaja Turgenjeva (12 tisoč izvodov) itd. — Na četrtem mestu so šolske knjige (574 v 4 milj. izvodih), dalje zdravniške (476 del v 520.000 izvodih); računi in poročila raznih društev (291 spisov v 111.000 izvodih), dramatična dela (272 del v 118.000 izvodih), zgodovinske knjige (254 del v 187.000 izvodih), pravdoznanska dela (224 v 290.000 izvodih). Jako dobro se obdeluje slovstvo za ljudstvo (221 knjig v 1.7 milj. izvodih). Prirodnoznanstvo ima 194 knjig, matematika 45, statistika 176, jezikoslovje 94, zgodovina slovstvena 71, zvezdoznanstvo in vremenoslovje 59, financija 79, gospodarsko slovstvo 188, vojaštvo 139, tehnika 157, slovstvo za deco 181 novih knjig, natisnjenih v 1.3 milj. izvodih.

Vse knjige so tiskali v 154 ruskih mestih. Obseg se je sicer od leta 1890. razširil, a vse to je še malo, če pomislimo, da ima Rusija (brez Finske) 1.281 mest. Največ se tiska v Petrogradu (3.193), v Moskvi (1.848), v Varšavi (1.091 knjig). V Varšavi izide največ neruskih knjig. Dosti se tiska tudi v Kijevu (328), Kazanu (302), Rigi (297), Odesi (265), Tiflisu (255).

